

Oportet nos fratres

(Podle Oldřicha Králíka)

Sluší se, bratří přemilí, abychom život a umučení svatého Václava, mučedníka Kristova, věrně rozjímalí a rozjímané v paměť si bedlivě vštěpovali a jeho chvalitebné zásluhy důstojně uctívající Krista nepřetržitě oslavovali, bychom tak na jeho přímluvu v bránu říše nebeské vejítí zasloužili. Právě totiž slavně světíme narozeniny blaženého otce našeho Václava a po zásluze velebně slavíme Krále nebeského za jeho vítězství, jímž přemohl svět, abychom to, čeho svými zásluhami dosíci nemůžeme, jeho pomocí obdrželi, vždy v Kristu se radující.

Pod přeslavnou říši římskou známa jest země jménem Čechy, osídlená obyvateli slovanskými, čilými to a bojovnými muži, a v nynější době z milosti Boží základem náboženství křesťanského dokonale upevněná. Obyvatelé té země totiž až do času římského císaře Jindřicha žili bez zákona, neznali Krále nebeského, jako rozumu nemající, a nedbajíce, že jsou dílem tak velikého tvůrce, hluchým a němým modlám sloužili, od pravdy daleko bloudíce.

V té době kmenové si zvolili za knížete urozeného a vznešeného muže, jemuž jméno bylo Spytihněv a za souhlasu nebo z rozkazu císaře římského Jindřicha vévodou jej sobě ustanovili. Jakmile však slavný ten muž Spytihněv dospěl moci vévodské a říši si dobře podrobil, ihned z předurčení Božího jal se horlivě pěstovati bohoslužbu křesťanského náboženství, zákon Boží zbožně zachovávat, ctitelů model však nenáviděti a všecky v jednoho pravého Boha věřící jako vlastní dítky milovati. Brzy tajemstvím svatého křtu byv obrozen o u víře svaté Trojice moudře vzdělán, přemnoho chrámů modlářských pobořil. Králi králů a jeho svatým četné kostely a kaple s největší uctivostí vystavěl, aby v nich kněží a řeholní bratři smírné oběti a prosby Hospodinu Bohu obětovali a jej za nevědomost jeho a všeho národa ustavičnými modlitbami vzývali. Když pak tento chvályhodný vévoda umřel a v pokoji byl pochován, zvolen byl na knížectví prostřednictvím císaře římského výše zmíněného Jindřicha mladší jeho bratr jménem Vratislav, poněvadž u všech těch, kdo dleli při dvoře, byl pro svou zbožnost oblíben a v přízni.

Mladý ten muž dobrých vloh, jakkoli byl věkem za svým bratrem Spytihněvem, přece buď se mu rovnal, nebo jej předčil důstojností všeliké ctnosti. Cokoliv totiž bratr jeho za svého života byl na stavbách kostelu a v ostatních službách Bohu zbožně počal a pro náhlý svůj skon nedokončené zanechával, to všecko tento sluha Boží Vratislav s nejvroucnější oddaností dokonával. A aby po něm nezůstalo nic nedokonaného, co by mohl k chvále Boží podniknouti, vystavěl na hradě, jenž Praha sluje, úctyhodnou basiliku přeblaženému mučedníku Jirřimu a ustanovil tam duchovní, kteří by ve dne v noci věrně Bohu sloužili, vyměřiv jim ze svých statků výživu a oděv a ostatní, co je nezbytné k uspokojení přirozených potřeb. A tak muž Boží Vratislav, pevnou kotvou vždy se přidržuje víry svaté Trojice, posléze ducha v pokoji nebi odevzdal.

Již se však obraťme, rozmilí bratří, k životu a umučení blaženého otce našeho Václava, abychom svými odbočkami váš sluch a mysl zbytečně nezatěžovali a nemátli.

Když tedy muž blahé paměti Vratislav z káznice těla se vyprostil a korunou nesmrtelnosti na věky byl oděn, dva syny po sobě zanechal, kteří od rodičů byli obdrželi jména jeden Václav, druhý Boleslav. Václav řízením prozřetelnosti předcházal bratra svého zrozením. Než co díme? Netoliko předcházal bratra zrozením, ale velmi ho předstihoval a převyšoval všeliké dobroty skvoucím oděním. O Boleslavovi nyní vidí se mi pomlčeti, poněvadž vhodněji na jiném místě nám bude o něm promluvit.

Václav tedy, hošík na výsost něžný a vlohami obdařený, jakmile dorostl kvetoucího věku jinošského a dosáhl chvalitebného stupně rozumového chápání, ještě za života otcova zanícen touhou po literárním vzdělání, jal se převelice prahnouti a na otce nejsnažnějšími prosbami opět a opět naléhati, aby mu co nejdříve poskytl knih a učitelů plodné hojnosti, by tak se vymanil z dětské a světské nemoudrosti. Ctný otec vyhověti chtěje oprávněné žádosti toužícího synka a Bohu díky vzdávaje, že v tak útlém věku tak hluboko vštípený má základ víry, poslal ho na vzdělání na hrad jménem Budeč, bez jakéhokoli průtahu svěruje ho přemoudrým toho města mužům v pravé lásce Kristově. Pacholík Bohu milý, Ducha svatého milostí brzičko osvícený, mezi všemi vrstevníky a spolužáky svými se zaskvěl jako světloňoš božskou moudrostí velebně ozářený. Nejdříve se dychtivě ponořil do tajemných hlubin

žalmů, které bedlivě znovu a znovu pročítal, a umínil si tuto knihu Davidovu nazpaměť ve skryší srdce uchovávat, aby mu doprovod žalmů nikdy nechyběl, kdykoli Hospodinu chválu by chtěl zapěti. V těchto i ostatních ctnostech působením Božím nade všechny jinochy svého věku se jevil vyšším, avšak on sám častěji se v sebe obrací, viděl se vůči všem nižším, raději chtěje v Bohu se chlubit pravou ponížeností, nežli u lidí se vypínati buď pro pomíjivou světskou zámožnost nebo pro chvilkovou svého rodu vznešenost. Vždy totiž mu v paměti zněl hlas samotné pravdy, jež učí vystupovati po stupních pokory: Čím větší jsi, tím více ve všem se ponižuj (Sir. 3, 20). Kromě toho dokonale napodobil onoho maličkého, o němž se čtou v evangeliu slova Páně: Kdokoli se poniží jako toto pachole, ten větší jest v království nebeském (Mat. 18, 5).

Zatím otec jeho, jak již jsme řekli, splatil dluh Adamův a vstoupil na cestu všelikého těla. Proto všichni urození a velmožové říšští jej zvolili, aby byl nástupcem otce svého v knížectví, jednohlasně volajíce a tvrdíce, že mu právem přísluší vévodství, poněvadž všem své vlasti občanům jest milý a příjemný a ve zbožnosti a dobrotě nikým nepředstížený. Nejvyšší pak vládce římské říše, Ota I., syn císaře Jindřicha, vyslechnuv volbu tolika knížat, s ochotnou vůlí ustanovil blaženého jinocha Václava ve vládě vévodské a nejsnažnější domluvou ho napomenul, aby otci svému Vratislavovi podobným byl, chrabrým rytířem královského rytířstva a dobrým vévodou po všechny dni života svého setrval, zvrhlé pak modloslužby vždy se vzdaloval. Leč jinoch převzácné pokory houževnatě se vzpíral státi se nástupcem svého otce, pravě, že jest tak nemoudrý, ubohý a ve všech svých činech zaostalý proti ostatním knížatům královým a tak opovržený, že se k hodnosti panovnické docela nehodí. Tak a podobně pře jasný jinoch odporoval, avšak lid tím důrazněji trval na své první volbě. Nakonec Bohu milý jinoch Boží prozřetelností byv zdolán, nálezem královým, jak jsme prve řekli, ustanoven byl k nejvyšší moci vévodské.

Jakmile však dosedl na slavný trůn svého otce a horlivě následuje příkladu otcovy statečnosti vlády říše se ujal, nesmíme zamlčeti, ale spíše povinni jsme několika slovy vyložit, jak těžce byl svírán jeho duch pro přijaté vladařství pozemské. Velmi nevhodným a nezákonným se mu jevilo, aby měl dva pány a aby oběma směl k libosti jejich sloužiti, neboť často přemítal o ustanoveních Evangelia, jež jsou od Pána Boha všem věřícím uložena: Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti (Mat. 6, 24). Zdáloť se vévodovi převznešenému Václavovi velmi protichůdné a nemožné, poslouchati příkazů o ustanovení světských a přece současně moci samému Pánu Bohu sloužiti. Proto tísněn ze všech stran těžkými nástrahami při zachovávání spravedlnosti mnohokrát pro tak veliké nebezpečí upadal ve veliký zármutek. Báľ se, kdyby královské rozkazy a nálezy bral na lehkou váhu, kdyby svěřenou sobě říši po způsobu otce svého státnickým jednáním i zbraněmi nebránil, kdyby polopohanskému lidu svému cestu pravdy kázeňskými opatřeními neukazoval, že by tak Krále nebeského velmi urážel, poněvadž v čemkoli pochybí žáci, z toho přečasto přísný počet bývá vymáhán na učitelích. Když o těch věcech bedlivě a opětovně přemýšlel, posléze se v duchu utěšil, uslyšev utěšující hlas Páně v evangeliu: Dávejte, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu (Mat. 25, 21). Takto byl k otcovské vládě v Kristu povzbuzen a utvrzen a s kvetoucí láskou a zápalem pro spravedlnost jal se chvalitebně vládnouti.

Výborný sluha Kristův a vůdce lidu Václav všelikou důstojností vynikal, jsa krásné postavy, úctyhodného vzezření, spanilého obličejce, veselého srdce, opatrné rozvahy, líbezného mluvy, spořádaných mravů a ve všelikém díle Božím čilý. Jakmile pak po útlejším dětství dospěl kvetoucího věku jinošského, ihned překročil chápavost a znalost všech starců i mužů a jazyk jeho mezi knížaty mluvil moudrost (I. Kor. 2, 7). Nebylo mu podobného v poznávání a nalézání zákonů a ve spravedlivém rozsuzování. Kdykoli se konala v paláci veřejná rozprava nebo sněm, všechny mudrce a říšské rádce překonal dobrou a spravedlivou rozvahou, vždy potřel rozsudek lakotných a z chřtánů nedočkavců vydral statky a majetek chudých občanů a krajanů. Nikdy tento sluha Boží neodsoudil žádného provinilce a zločince k smrti nebo vyhnanství, ale všechny soudy konal spravedlivě i milosrdně a vždycky jat soucitem přiváděl viníky a zlosyny k pravému pokání a tak shovívavostí je vysvobozoval od trestů pozemských i plamenů věčných. Jestliže pak velmoži a ostatní občané některého smělce a lháře na soud pohnali a přede vším lidem oprávněným udáním obžalovali a jestliže on, přemilostivý vévoda, žádným spravedlivým důvodem nemohl tornu ubožáku pomoci, nýbrž viděl, že soudcové a jiní říšští velmožové na přísném potrestání jednomyslně trvají, chtějíce takového

provinilce pro zachování zákona neúprosně odsouditi, on ihned se srdcem bolestně raněným a se slzami v očích povstával z trůnu a nějakou výmluvu si nalézaje, vycházel ze soudní síně, aby toho hříchu neviděl ani neslyšel, jak totiž člověka toho ničí, nechtějící poslechnouti jeho rad a proseb. Dobře tedy po celý svůj život v paměti choval ono slovo Páně, jež si ve škole pravé filosofie byl vštípl: Nesud'te, abyste nebyli souzeni; neboť jakým soudem budete souditi, budete i vy souzeni (Mat. 7, 2). Abych pak mravy a život slavného vévody krátce vystihl, nebylo nad něj nikoho ochotnějšího k odpouštění.

Sirocti a vdovy měli v něm přeněžného těšitele a všichni nuzní nejštědřejšího podporovatele. Laskavý a mírný byl ve všelikém činu, neboť byl takřka uhněten z lásky a trpělivosti. Aby pak hrozných druhu mučení, v jeho době obvyklých, nepřibývalo, nýbrž raději ubývalo, rozkázal, aby po celé jeho říši všechny šibenice, na věšení zločinců postavené, byly docela strhány a za jeho života nikdy nebyly znovu stavěny, Bylť tento sluha Boží tolik žalostivý, slitovný a soucitný, že pro Boha s ubožáky a viníky raději by byl největší trýzně trpěl, než tak kruté jejich popravu viděl.

Když tyto a podobné věci častěji se děly a den ze dne dobrodiní slavného jinocha se množila, sbíhali se z různých končin k muži Božímu přečetní klerikové velmi moudří, neboť ve všech národech se vyprávělo o jeho ctnostech. On je laskavě a radostně přijímal o choval a láskou i péčí největší zahrnoval, těše se z horlivosti takových mužů. Klerikové ti se často scházeli a o katolické víře Bohu vítané a milé otázky spolu projednávali, avšak sluha Boží nade všechny ostatní hlouběji vnikl do Písem, solí moudrosti prosycených, a nikdy se neohlížel po marnostech a klamných pošetilostech.

Jestliže pak některého z chudých občanů nebo příchozích kleriků neodvratná smrt uchvátila, on tak dlouho se zbožně věnoval žalostné té službě, až s pláčem a zármutkem tělo v zemi uložil a modlitbami a almužnami duši zesnulého Bohu poručil. Tehdy ještě kmenové a rodové po mnoha krajích jeho říše zachovávali starý bludný obřad, sklánějíce hlavy před zloduchy a ne před Bohem a cizím bohům oběti a žertvy zločinné přinášejíce, leč přeblažený vojín Boží Václav netoliko pohrdal modlami, výtvary lidských rukou, a vyhýbal se styku s takovou nákazou, nýbrž v soukromí se uchyluje bil se v prsa o za ty přestupníky k Bohu jedinému, jenž v nebesích jest, se modlil o volal: Národu provinilému, lidu plnému hříchů milostiv buď, Hospodine Bože, a nepokládej jim toho za hřích, neboť nevědí, co činí (Skut. ap. 7, 59).

A když se mnozí velmoži a předáci toho národa přece neustávali oddávati ohavným obětem ďáblovým a vystrojující bohaté hostiny muže Božího naléhavými prosbami žádali, aby se jejich slavností zúčastnil, on nikdy jejich vůli nevyhověl, nýbrž víc a více si služby Boží hleděl a mužně jim odporuje odpovídal: Bratří, lépe jest vcházeti do domu smutku nežli do domu hodovního, a lepší jsou zeliny lásky v Pánu nežli tučné tele s nenávisí (Přísl. 15, 17).

Pročež dlužno nám přísně se stříci obětí ďábelské modloslužby a nechytati se liché pomoci zlých duchů hadačství a věštěním, nýbrž celým srdcem milovati nebeský stůl těla a krve Páně a po něm toužiti, abychom si zasloužili státi se domovem a příbytkem toho, jenž za nás zemřev ďábla i jeho pekelný stan zahubil.

Svatý vévoda vždy čelil oněm modlářům hrozbami i laskavostmi a všemi trpkými i sladkými příklady a naukami křesťanského náboženství, vzpomínaje svrchovaného Hospodáře, jenž v evangeliu přikazuje: Přinut' vjíti, ať se naplní dům můj! (Luk. 14, 24) a slova apoštolova: Usvědčuj, pros, kárej, naléhej ať vhod či nevhod (2. Tim. 4, 2); a tak mnohé od bludu odvracel a svými spoluúčastníky u nebeského stolu činil.

Při těchto výborných a podivuhodných činech, jimiž upevňoval katolickou víru, nesmíme pominouti ani jiných skvělých projevů jeho ctností. O svatvečerech a postech přesvatý jinoch velmi mořil své tělo pro jméno Páně a též jiné věřící, kteří se pokrmů a nápojů zdržovali, láskou nelíčenou miloval a za jejich vytrvalost prosby k Pánu Bohu neustále vysílal. O nařízených postech nikdy nejedl dřívě, než mešní slavností a hojnými almužnami přípravu pro nastávající svátek bedlivě splnil, a pak teprve tělo své, službou Boží značně unavené, trochu posiloval. V době čtyřicetidenního postu všelikému tomu odříkání ještě usilovněji se oddával a desátek své tělesnosti řádně Pánu splácej, mužně potíral všeliké své chyby a nezřízené záliby. Ačkoli totiž jako vládce velmi byl zaneprázdněn záležitostmi světskými,

přece neméně měl na zřeteli království věčné a vždy ve svých činech ony věci vratké a pomíjivé měl za vedlejší, s veškerou toužebností pozoruje a miluje ty věci, které potrvají a které s Kristem na věky zůstanou.

Avšak služebník Boží, aby se nejevil služebníkem a otrokem očí, raději skrytě než zjevně důstojně prokazoval služby Králi nebeskému, zmužile a moudře spěchaje touto cestou příkazů Božích: At neví levice tvá, co činí pravice tvá (Mat. 6, 3). Když totiž slunce zapadlo, večernice zasvitla a tmavá noc celou zemi svým stínem pokryla a všechno pokolení lidské klidnému spánku se oddalo, služebník Boží vstával z královského lože, pohrdaje ukojením, jež skýtá libý spánek, vzbudil jediného toliko sluhu komorníka, zvláštního svého důvěrníka, vzal mlčky do rukou svazeček modliteb a tak vycházel z paláce, bez vědomí stráží a ostatních svých rytířů a velmožů, kteří spali. Venku pak se zouval ze střevíců a pln jsa všelikých dobrých úmyslů, ubíral se bos na sousední hrady a chrámy Páně jednotlivě navštěvoval a nebezpečnými cestami po horách i dolinách tak dlouho za hříchů kajičně putoval, až si trním o hlozím útlé nohy tolik poranil, že všechny jeho šlépěje byly růžovými kapkami krve znamenány. A když konečně na této pouti vykonal Bohu svou mystickou oběť žalmů o ostatních modliteb, před východem slunce se vracel do paláce se srdcem veselým a opět se odíval do vzácných knížecích rouch, pod nimiž však tělo jeho kryla pokorná a prostá žíněná košile, jež svou drsností se krutě do masa zařezávala. Co tomu díte, bratři? Tak hrdinný život tento vojín Kristův ve výroční svatopostní době zbožně vedl, takové moření těla pro lásku Boží podstupoval, avšak zmíněným již zastíráním jeho zbožnost a pokora zůstávala lidem utajena.

Leč ani toho nesmím vaší bratrské lásce skrýti, jakou píli, čistotu a pokoru jevil přešlechtný zápasník Boží vůči tělu a krvi Páně. V čas žní za nočního ticha sestupoval samotný se svým sluhou na pšeničné pole, nabral snopků, kolik unesl, a naloživ si je na ramena pokorně a zbožně se vracel, a nestyděl se konati dílo služebné a třeba nezvyklou prací značně unaven břímě své nesl do paláce. A dříve než si po cestě oddechl nebo tělo své odpočinkem osvěžil, vcházel do vnitřní jizby domu, složil tam pšenici, kterou byl s všelikou píli a bázní Boží přinesl, a zrní tam svými svatými rukama tiše a skrytě vymnul a všemi způsoby, jak jen se dalo čistiti, vyčistil. Poté zbožný a svatě obcující jinoch vybral kameny k tak užitečnému dílu dobře se hodící a mezi nimi pšenici jemňoučce rozemlel, obáváje se, aby nebyla poskvrněna a nedůstojně připravena, kdyby na všedním mlýnku byla mleta. A když byl semleté přechistě zprosival a nejjemnější mouku připravil, sám se ubíral se svým vědercem ke své studni, navázil vody, vzýváje jméno svaté Trojice ji požehnal a mouku jí z kropil a tak bezúhonně obětiny pekl k oběti svaté a božské. A když tuto službu pro Boha ochotně byl vykonal, ještě sluha Boží nemyslí, že dosti již učinil pro slavný obřad mše, leda by učinil všechno, co mu známo bylo jakožto potřebné k těmto božským tajemstvím. Proto když nastával čas vinobraní, vycházel, jakmile se snesla noc, z paláce, mrštným skokem se přesmykl přes ohradu viniční, aniž o tom kdo z lidí věděl kromě jeho sluhy, který tehdy vždy jakožto milý a opravdový důvěrník s ním chodil. Oba nesli na vinici koše, nasbírali vrchovatě čistých a uzralých hroznů a zase tak, jak byli přišli, se vraceli tajně do paláce. Tam vstoupili do odlehle komůrky, o níž jsme se prve zmínili, a sluha Boží nejdříve vzdal Králi věků čest a díky za svůj nerušený návrat a rovněž za ten beztrestný lup' jež přistojiti mínil k božské oběti a na odpuštění hříchů. Potom bedlivě zavřel dveře oné komůrky, zůstal tam sám s oním sluhou, člověkem to naprosté věrnosti; rychle vzal džber vinařský, vysypal tam hrozny a moutvicí je sám dohře rozmačkal a pak vylil do lněného mníšku, jenž jemně, dovedně a čistě byv utkán dobře se hodil k této potřebě. A nechal sluha Boží ten mok mestu v jasných praménkách z míšku crčeti, dokud se mu zdálo to víno dosti čisté a vhodné k službě Boží. Pak je vylil do čist'ounekých džbánů a tajně choval, aniž komu z lidí to oznámil; věděl o tom jen onen zmíněný služebník, jenž mu byl důvěrným společníkem ve všelikém díle služby Boží. A vyzkoumav vhodná místa a doby, všechny kleriky své říše jednotlivě k sobě pozval v nejvroucnější lásce, a to víno jim rozdával ku slavení mši se zmíněnými obětínami, které sám svými svatými rukama k službám Božím pekl.

Ó jaké zbožnosti všem milé a chvalitebné byl tento převznešený jinoch, jak nevýslovné víry a svatosti, jakým žádoucím pěstitelem křesťanského náboženství a všeliké pokory milovníkem neporovnatelným! Out nikdy se neostýchal konati nebo podstupovati pracné služby otroků pro lásku Boží, poněvadž před ostatními ctnostmi snažil se nejvíce vystupovati po stupních pokory. Nebylo ani divu, obíraly-li se

ruce jeho často pracemi služebnými, když nohy jeho po všechny dni a noci cestami pokory poslušně kráčely.

Zatím mu již Pán udělil tak velikou milost, že budoucí věci jako přítomné poznával a pln jsa Ducha svatého, často mnohé věci prorocky předpovídal. My ovšem, předraží bratři, četná jeho proroctví zůstávají jiným, kteří jsou nás moudřejší, jen jedno chceme sluchu vašemu několika slovy vyjevit, neboť není našim úkolem všecko ostatní shrnouti v našem spisku.

Byl v tom kraji kněz jménem Pavel, jenž netoliko jménem, ale i počínáním byl muž úctyhodný a ode všech vyznavačů křesťanského náboženství velmi milovaný. Ten měl kolem svého domu překrásný dvůr, jenž se rozkládal vedle paláce. Na tom dvoře se často scházeli nábožní klerikové v bratrské shodě, neboť nenalezali vhodnějšího místa k svým schůzkám. Jedné noci však přesvatý vévoda leže na loži viděl o tom nádvoří tento sen: viděl, jak dům Pavlův s ostatními budovami jeho se zřítíl a celé nádvoří téměř do základu bylo zbořeno. Procitnuv ze sna, svolal své nejdůvěrnější přátele, vyprávěl jim sen, jež byl viděl, a výklad jeho prorockými slovy takto podal: "Spatřené zpuštění staveb a dvoru bez pochyby znamená veliké soužení křesťanů této říše. Nejdříve vzplane veliké pronásledování našeho kněžstva a vzápětí nastane žalostná zkáza katolické víry. Stane se, že matka otce mého, bába moje Ludmila, bude od bezbožníků a nevěrců utracena a na věky od Krista, šťastným mučednictvím vyznamenána. Původkyní toho zločinu bude neblahá matka má a ona krev nevinná na strašném soudu bude od ní vymáhána. Již ta hříšnice jest odsouzena před tváří Krále nebeského, vymazána z knihy živých, poněvadž vždy nenáviděla víru a vzdělanost křesťanskou; zatímco blažená Ludmila, babička moje, již se raduje, již od andělů před Pána Boha jest uvedena; již na věky v nebesích je korunována, již vítězně přemohla tento svět, vyznávajíc, že chce zemřít pro Krista." Tak tedy sluha Boží prorokoval, tak budoucí zla zvěstoval a tak je později skutečný průběh věcí potvrdit.

Za nedlouhý čas nastalo pronásledování křesťanů a bezbožná matka jeho byla hlavou v radě bezbožníků. Jako pohanka velmi milovala pohany a u veliké nenávisti měla křesťany. Proto dala radu, aby tchyně její, blažená Ludmila, co nejdříve byla tajně zardoušena o tak aby úctyhodné řady křesťanů byly snáze zničeny. Právilať: "Ona tchyně má Ludmila pohrdá obřady našich bohů, ctí jediného Krále nebeského, živí a podporuje řady kleriků a milovníci jest nenáviděného náboženství křesťanského. Pročez nebude-li podle mé rady co nejdříve utracena, najisto naše obřady budou zničeny, neboť můj syn Václav její radou je klamán a celá říše takovým jejím učením jest podvracena." Rychle poslala pochopy, aby blaženou Ludmilu buď zaškrtili, nebo jakkoli budou moci, zabili. Zločinní katani ihned uposlechli rozkazů, vybrali si čas vhodný k zločinu, blaženou Ludmilu nic netušící přepadli, a jak jim bylo poručeno, tajně ji zardousili. Nač více řečí? Tímto způsobem svatá Ludmila šťastně skonala, před Krále nebeského vstoupila a mučednicí se stavši zasloužila si říši věčného světla, aby se naplnilo proroctví blaženého Václava.

Když pak velekřesťanský bojovník Boží od ctnosti k ctnosti utěšeně rostl a pověst o jeho ctnosti a zbožnosti po celé říši římské se rozhlášovala, tehdy jeho nešlechtní příbuzní a ostatní předáci slovanští, kteří mu jeho dobré činy záviděli a od služby Boží by jej byli rádi odvrátili, vešli proti němu v mrzký úmysl a pravili: "Jaký to rozum, že nejvíce miluješ chudé a neurozené a pohrdáš mocnými a urozenými? My jsme tě vyvolili za knížete a vůdce a strážce veškerého zákona našeho a skrze nás jsi se stal slovutným u císaře římského, nuže kterak můžeme strpěti, abys námi pohrdal? Již celá říše a všechny obřady našeho kmene se podvracejí, poněvadž ty podporuješ jen stav kněžský a sbory chudřasů. Lépe by se bylo slušelo, abys byl rázným a stal statečným vůdcem vojínu nežli mdlým posluchačem učitelů Písma, hloupým následovníkem kleriků, bezbranným milovníkem poutníků a poníženým sluhou ostatních nuzáků. Co ti prospěje navštěvování kostelů, ničí-li se tím zcela náš obřad o naše blaho? Komu svěříš zatím péči o zachovávání zákonů, když ty učíš důstojně slaviti jen církevní tajemství? Kdykoli se koná náš veřejný sněm v paláci nebo v radní síni, ty buď sám, nebo s ostatními kleriky vždy prodáváš kolem oltářů v kostele a větší radostí jest pro tebe, přinesl-li jsi tam prvý obětiny k slavnosti mešní, než kdyby ses mezi námi při vykládání zákonů nejučenějším soudcem ukázal."

Přepevný však sluha Boží podobnými žalobami často nespravedlivě jsa obviňován a ze záští proti křesťanství jinými různými pohanami těžce sužován, přece svým protivníkům nikdy nic nepřátelského

neodpovídal, nýbrž utrpené křivdy trpělivě a pokorně snášel o za všechny ve svém toliko nitru Bohu díky vzdával. To však jej převelice rmoutilo a přebolestně zraňovalo, že věrný zástup kleriků tolika příkořími spolu s ním byl soužen, že mnozí z nich získaných statků byli zbaveni a ze závidy ke křesťanskému náboženství i z vlasti své vypuzeni a dlouhá léta v tíživém vyhnanství nevině strádali musili.

Tehdy ještě totiž vévoda přeblažený Václav v létech mladických Bohu sloužil a zločinným starcům a soudcům říše své se vzpírati nemohl. Obával se, že kdyby jejich bohaprázdným rozhodnutím a rozsudkům v něčem odporoval, vzniklo by proti duchovním a ostatním křesťanům ještě krutější a horší pronásledování, než už bylo. Když však duch jeho tím velmi byl sklíčen a neměl jiné naděje nebo útěchy leč jediné v Bohu, jal se časem k bohaprázdným domluvám občanů jaksi chvalitebně a přívětivě se stavěti a zbožnou přetvářkou navenek se podle jejich rad řídit, avšak v nitru ještě dále se od nich odvraceti. A to jen proto činil, aby vzdorovitá srdce tohoto zločinného národa byla uchlácholena a aby skrovnícké jiskérky křesťanského náboženství, které jakžtakž ještě pozůstaly, nebyly zcela udušeny. Ale proto jinoch svatého obcování o nic méně nebyl neustále dbalý služby Boží, leč že řídicěji než dříve navštěvoval veřejná shromáždění chrámová.

Boží ten služebník po všechny dni a noci vytrvale k Bohu se modlil, duchovním přinášel obětiny, chudým štědré almužny rozdílil, sirotky a vdovy oddaně těšil. a co k službě Boží kvůli polopohanským občanům veřejně vykonati se neodvážil, to všechno tajně plnil ve vytoužených chvílích noční samoty. Byloť od pohanských občanů stanoveno a dohodnuto a zločinným spiknutím potvrzeno, aby každý duchovní nebo jiný křesťan, který by byl se sluhou Božím někde přistižen, ihned buď byl sťat nebo jinou nejkrutější smrtí bez odvolání ztrestán. Avšak blažený Václav si dal udělati tajná dvířka, kterými by klerikové vcházeli a vycházeli a také jiní křesťané by mohli po západu slunce vstupovati a všichni zase při východu slunce tajně se vytráceti. Také knížečku, v níž měl napsány božské modlitby, kterou vždy buď v rukou, nebo v záhadří nosil, v tichu nočním vždy dvanáctkrát nebo i víckrát pročítal a k tomu žalmy a hymny k Boží chvále propěvoval. Ale kvůli závistivým očím to činil buď ve svém tajném pokojíku nebo i v ložnici.

Zatím uplynul věk jinošských let a sluha Boží, v němž se mocně rozvily všechny dobré vlohy, věkem i moudrostí vstoupil v počet mužů dokonalých. Měl-li v mládí ještě nějaké záliby chlapecké, to vše, jakmile dospěl v muže, si zošklivil. Všecko, co Božího bylo, upřímně miloval a dokonalým usebráním myslí se toho zmocňoval o ducha svého od konání ctnostných skutků nikdy neuchyloval. Zatím se jal ponenáhlu špatné rady svých příbuzných a občanů mužně odmítati a zcela pohrdati zběsilými hrozbami i lstivými lichotkami, nespravedlivým soudcům spravedlivými nálezy moudře čeliti a všem ubožákům žalostně utlačovaným na soudě vždy jako statečný ochránce pomáhati.

V té době jednoho dne se konal sněm předáků a vojínů jeho v paláci, a když rokovali o zákonu, vzniklo proti muži Božímu veliké reptání. Všecka jeho rozhodnutí zpozdivě zavrhovali a spravedlivým jeho rozsudkům nespravedlivě se stavěli na odpor. Nejvíce však pocházelo to reptání a brojení ze strany oněch neřestných občanů, kteří již dávno ze záští ke křesťanství proti svatému Božímu byli osnovali ozbrojené spiknutí. Muž Páně poněkud popuzen odpověděl jim takto: "Ó lidé nevěřící a šílení, ó nepřátelé křesťanství, co proti Bohu i proti mně marným reptáním brojíte? Všechno vaše usuzování jest jen projevem zloby a zvrhlosti. Ve vás vládne všeliká nepravost o nespravedlnost a zmizelo veškeré právo a spravedlnost. Vždy obracíte proti svým bližním ortel nejkrutější, ale nikdy nechcete viděti vlastní zločiny a zkaženost. Jste ctiteli nečistých model o boha prázdnými pronásledovateli všech téměř křesťanů. Kromě toho kdykoli jsem já chtěl něco podniknouti ke službě Boží, vy pokaždé pravý opak jste chtěli. Co mám k tomu říci? Jak dlouho vaše všecka příkoří runě činěná mám trpěti? Jak dlouho se mám pro vaše nepravosti o zločiny soužiti? Od dětství až do nynějška jsem naši říši a vlast ze všech sil proti nepřítelům chránil, vašich rozkazů jsem vždy poslušal, všecka vaše ustanovení, byť proti své vůli, zachovával a nevládl jsem jako kníže a vévoda, nýbrž jako bych vašim sluhou byl o vojínem, vašemu velení jsem se podřizoval. Jaké dlouhé řeči? Vy plní zloby vždy jste mi dobré zlým spláceli, mou čest i říši jste jen ničili a hubili, totiž duchovní, poutníky, vdovy a sirotky a všechny ctitele Boha buď jste zděděných statků zbavovali a vyhnanstvím trestali nebo jste jim krutou smrt přisoudili. Démonům a ne Bohu jste slavnosti a svátky ustanovili,

oběti a bohům cizím obětovali a všechno, co k pravému Bohu směřuje, jste potlačili. Nadto i mně jste hrozbami i lichotkami bránili slaviti svatá tajemství, kleriky a hosty milovati, sirotkům a vdovám ulevovati, chudé a nemocné navštěvovati. Tehdy jsem byl hošík a nemohl a nechtěl jsem vám odporovati, nýbrž to všechno pro jméno Páně trpělivě a pokorně jsem snášel. Poněvadž však jsem již chlapeckou nemoudrost překročil a mužné síly a zralého věku dospěl, netoliko se nyní zhostím skutků dětských, jichž jsem se druhy přidržoval, ale napříště s pomocí Boží odmítám následovati vaše pohanské obřady, patře na slova apoštolská, jež jsou k našemu naučení v epistolách Pavlových takto napsána: Když jsem byl maličký, smýšlel jsem jako maličký, když však jsem dospěl v muže, vyprázdnil jsem, co bylo maličkého (I. Kor. 13, 11). Vy pak budoucně odložte své hanebné brojení proti mně, reptání, utrhaní a protiprávní spiklenectví. Ať již ustanou mezi vámi křivé přísahy, krveprolévání, otcovraždy a podobné zločiny, které se svrchovanému Bohu velmi protiví. Mírumilovnost v naši říši navenek i doma vždycky ať kvete, aby říše naše hněvem Božím i s námi nebyla vyvrácena a nezahynula. Pánu Bohu vždycky v bázni služte, příkazů a zákonů jeho vytrvale a věrně poslouchajte, abyste zasloužili obdržeti odplatu života věčného. Bude-li pak někým z vás toto zachovávání zákona Božího násilně porušeno, ten soudem a návodem mým ihned bude buď popraven, nebo doživotním vyhnanstvím ztrestán nebo jinými rozličnými pokutami a mukami žalostně utracen.

Když přebálený muž domluvil takovouto řeč a zločinné spiklenec dobře pokáral těmi slovy a těmi výstrahami, oni s bázní o třesením vyšli z paláce a s převelikým zármutkem domů se vrátili, netoliko že na svatém vévodovi takovou výmluvnost a moudrost ponejprve poznali, ale že tak netušenou odvahu a sílu ducha vůči sobě pozorovali. Strach z tak velkého vévody je dohnal, že odložili hrdou povýšenost a obvyklé úklady mu strojiti na nějaký čas ustali.

A brzy již barbarští kmenové od něho byli kroceni, všude náboženství katolické zapouštělo kořeny, chrámy Boží službě zasvěcené se obnovovaly, duchovní z vyhnanství zpět povolávání a dřívějšími statky, jichž byli zbaveni, obdařováni a všechno, co předtím od nevěřících bylo zpuštěno, tehdy úplněji a dokonaleji bylo znovu budováno. A tak v celé zemi české nebylo místa obydlého, kde by pod tak dobrým knížetem se nevypínal kvetoucí chrám.

V té době bratr jeho Boleslav, o němž jsme se o něco dříve zmínili, d'ábelskou zběsilostí popuzen, lstivě a kradmo se hotovil se svými pochopy k utracení svého bratra, přebáleného Václava. Bylť Boleslav zarputilý pohan a všech Božích ctitelů nepřítel přeukrutný. Bratra svého blaženého Václava nenáviděl, protože byl horlivý křesťan a křesťanského náboženství milovník vytrvalý. Proto chtěl bratrovu vládu vyvrátiti a sám ji uchvátiti a neštít se ani bratrovraždou ruce své poskvřiti. Za tím účelem si připravoval za pomocníky proti světci Božímú muže nejzvrhlejší. Na všech pěšinách a ulicích skrze služebníky všeho bludu strojil úklady a sám jsa strůjcem zločinu na jeho obvyklých cestách do chrámů přesvatému muži léčky napínal. Nic se tomu zvrhlému muži nejvíce milejším a sladším, než aby jeho nevinný bratr byl utracen a jeho vlastníma rukama zahynul. Mrzké jeho přání však zpočátku málo zmohlo, poněvadž ještě Bůh svého služebníka od těch úkladů všude chránil. Kvůli posilnění křesťanství nedopustil Bůh, aby jeho vojín spěchal k mučednictví, a proto ještě byla oddálena bratrovražda, k níž teprve později mělo (dojiti).

Zatím Božím řízením přezbožný vévoda Václav se zavázal slibem a veškerou vroucností srdce a úsilím ducha jej zpečetil, že ke cti přesvatého mučedníka Víta vystaví basiliku, přispěje-li mu Bůh na pomoc v jeho úmyslu. Svolal legáty a důstojně je vypraviv poslal je k Tutonovi, veleknězi města Řezna, aby mu od něho vymohli souhlas k vykonání zbožného úmyslu. Úctyhodný biskup dobrotivě přijav posly a jejich poselství vlídně a moudře vyslechnuv, ihned s rukama k nebi rozpjatýma děkoval všemohoucímu Pánu, jenž tak ušlechtilý úmysl k povznesení křesťanství vzbuditi ráčil ve svém svatém služebníku. Poté propustil legáty se ctí do vlasti a netoliko přivolil k vyplnění spravedlivých Proseb přeušlechtilého vévody, ale i modlitby své k dokonání tak významného díla vždy pohotově přislíbil.

Přeslavný vévoda Václav uslyšev to, rychle dal svolati nejlepší mistry, znalé stavby z kamene i ze dřeva, kteří by ten dům modlitby ušlechtili a dovedně zbudovali. Na ten rozkaz nejvyššího vládce o závod přicházeli všichni stavitelé čeští, vypočetli na šíř i dél rozměry chrámu Páně, položili základy a z tesaných kvádrů jali se stavěti. O závod, jak jsme pravili, se chápali díla, s napětím sil pracovali a tak

brzy byl úplně dostavěn ten dům modlitby, jež sluha Boží svatému mučedníku Vítovi založil z lásky k náboženství křesťanskému a mocí Božího řízení. Potom pozval nejzkušenější stříbrníky a zlatníky a chrám ten, jak se dnes zrakům našim jeví, zlatem o stříbrem krásně ozdobil a přioděl. A když budovu chrámovou dokonale opatřil, pozval k sobě řečeného Tutona, biskupa řezenského, a basiliku ke cti Krále nebeského a svatého Víta mučedníka dal zasvětit a věnovati a ze svých pozemků, seč byl, se vši zbožností ji obdařil.

Proto zřejmo jest, že úctyhodný sbor kleriků nyní i na věky tam chvály Páně slavnostně pje a pro zásluhy blaženého mučedníka Víta přemnoho zárazků z mocí Boží se tam děje.

Ale muž Boží svatý Václav den ze dne víc a více pohrdal statky tohoto světa, odvracel se oJ chvílkových rozkoší panování pozemského, pomýšlel vzdáti se říše a vévodství, jež z milosti Boží spravoval, a velice si přál vložití je v ruce přeukrutného bratra svého Boleslava. Usilovně si žádal odebrati se do Říma, totiž k prahům blažených apoštolů, aby dosáhl odpuštění a prominutí nynějších i minulých hříchů a se svolením pana papeže se oddal rozjímavému životu mnišskému a tak až do konce života v hábitu mnišském sloužil Králi věků. Ale Bůh všemohoucí ho nenechal slíbenou pouť vykonati a úmysl skutkem splniti, poněvadž služebníku svému přisoudil vznešeným triumfem mučednictví život ukončiti. Připravil' Bůh přeuatnému vojínu svému tužší boje nad život mnišský, aby i zasloužil dosíci vyšších odměn.

Leč zvrhlý Boleslav bratru svému rychle jako zlosyn nastrojil nástrahy na cestách, jimiž mu bylo jíti, a jak jsme se již zmínili, nejhorší ničemy si vyzbrojil na zavraždění bratra. Uvažoval totiž, že kdyby tajně pomocí úkladných vrahů byl bratr na cestě zadržén, aby pak snáze rukou bratrovou byl zabit, sám potom volněji a bezpečněji by se mohl zmocniti vlády jeho. Zatím však Božím předurčením blažený Václav odložil ohlášenou cestu a tak bezbožný jeho bratr vyšel naprázdno. Nemohl' nikterak pachatel nepravosti prolíti spravedlivou krev před stanoveným dnem, který Bůh pro jeho mučednictví byl předurčil.

Vida tedy původce zločinů Boleslav, že svými úskoky proti světcí Božímu nic nezmůže a že bratrovražda nestrojenými úklady se mu nepodaří, počal se opět trápití přemýšlením, jakými jinými Istmi by bratra utratil a bratrovy říše svýma bezbožnými rukama se zmocnil. Nehrozil se ten praporečník klamu toho, že vyhledá svaté náboženství, neštítit se krveprolití, neděsil se bratrovraždy, naopak nedočkavě se hnál k umučení bratra. Brzy vymyslel novou lest, vhodnější nad ostatní lsti k provedení zločinných úmyslů, rychlejší, účinnější a jemu mnohem příjemnější. Prikázal tedy svým společníkům, aby tajně pod šaty měli ukryté meče a pokoj Jidáše, zrádce Páně, předstírali a pak znenadáni na sluhu Božího se vrhli a jej skláli. Slíbil, že je při tom hrozném zločinu povede a přede všemi první bratra skolí.

Tak strůjce zločinu lstivě vystrojil velikou hostinu, dům svůj podle obyčeje toho národa překrásnými ozdobami vykrášlil, všechny šlechtice o velmože říše sezval a s líčenou mírumilovností se odebral do paláce svého přesvatého bratra a snožnými prosbami naň naléhal, aby se hostiny té zúčastnil. Přesvatý vévoda Václav velmi se raduje z nezvyklého pozvání, odpověděl mu tímto slovem nejčistší lásky: "Bratře nejmilejší, nejen to, čeho nyní žádáš, ale vše, čeho spravedlivě si přeje duše tvá, připraveno je ti ode mne. Proto nyní pojďme spolu a vizme, jakou láskou oplývá dům tvůj. A rychle vyšli, držíce se za ruce, z paláce, vstoupili do domu hodovního, pozdravili pozvané hodovníky, umyli ruce a s největší veselostí zasedli ke stolu. Při téže hostině seděli, jedli a pili spiklenci, odění pod šaty zbraněmi, chystající se zabítí svatého muže, který ničím nebyl vinen. Když si tito sluhové d'áblovi dopřávali pokrmů i vína, co hrdlo ráčilo, rozohnili se všichni bez rozdílu k zavraždění muže na výstě svatého. Nemohlať se zosnovaná lest již déle skrývati, poněvadž hodina umučení se již přiblížila. Tříkrát vstali ti synové Beliálovi od stolu tasíce meče k zavraždění muže Božího a tříkrát opět jako polomrtví padli zpět. Moc Boží je totiž ranilo, že jako nějakou těžkou námahou zmoření a zemdeni klesali ti, kteří k umučení vojína Božího jednosvorně se vyzbrojili. Posléze všeliké síly a statečnosti Kristem zbaveni a o všecku odvahu a smělost připraveni usedli zase na svých křeslech jako mrtví a tak již svatého muže nechali potom na pokoji.

Když tedy se udál, jak jsme vylíčili, tento první útok a celou hodovní síň se ozývalo divné a nezřetelné mumlání, přistoupil k muži Božímu jeden z jeho nejvěrnějších a pokleknuv pošeptal mu vše, co zachytil ze zločinného srocení spiklenců. Ačkoli však světec důkladně poučen o příčině a smyslu všeho toho hluku, jeho úctyhodná tvář nezměnila nikterak výraz, nýbrž sám nejudatnější zápasník Boží zůstal nepohnut a nezastrašen a zcela pohrdl podlým rámusením hanebných vrahů. Všem při hostině sedícím se jevil jak obyčejně plný radosti a počínal si při tom divokém hluku jako tichý beránek. Ano ještě bezbožného svého bratra Boleslava stále pobízel, aby byl vesel a aby ostatním hostům svým a spoluhodovníkům všeho s největší láskou popřával.

Poté za chvíli dal odkliditi stůl, povstal, požehnal přinesenou nádobu víno a připomenuv, že se blíží svátek svatého Michaela archanděla, ke všem hodovníkům takovýto pozdrav sladce pronesl:

"Svrchovaná spása všech tvorů Kristus vás spasiž na věky. Předraží bratři, nyní pijme všichni no počest a lásku svatého Michaelo archanděla, jehož Bůh sám ustanovil věrným strážcem a ochráncem duší našich. Pijme, pravím, lásku svatého Michaelo, prosme ho, aby nám byl proti odvěkému nepříteli obráncem a zastáncem, aby se duší našich v poslední den milostivě ujal, abychom si zasloužili tím skvělým průvodcem uvedení býti před Krále nebes, jenž jest živ a kraluje no věky věků." Po této pozdravné řeči sám první pil, potom všem stolovníkům dával políbení pokoje a lásky a poručil přinésti každému po číši. A když ty pozdravné číše vypili a po skončeném kvasu se do svých příbytků vrátili, služebník Boží též bez úrazu se vrátil do svého sídla, poněvadž na ten den Bůh nebyl přikázal hodinu umučení.

Když slunce toho dne se na západ pohřížilo a večernice na nočním nebi se vynořila, muž Páně horlivě se oddal modlitbám a skutkům dobročinnosti a celou noc v nich strávil, odřikal se všech žádostí světských, svědomí své upřímnou zpovědí očistoval, pokáním všecek se z hříchu omýval, duši svou i stádo sobě svěřené Pánu Bohu poroučel, neboť předvídaje své mučednictví, věděl dobře, že mu nastává konec tohoto života. Zatím minulo téměř noc a nastal čas kuropění a strážce chrámu zvonil k jitřním hodinkám. Nedlouho předtím ctihodný muž sklonil no chvíli hlavu na lůžko, unavené údy složil ke krátkému odpočinku a ještě ani nespál oni zcela nebděl, ale v jakémsi vytržení mysli ležel. Jakmile však zaslechl znamení zvonu, pohrdl sladkým spánkem, chvatně vstal z lůžka a rychle se ubíral do chrámu. Vkročiv na posvátné místo padl na tvář a se srdcem zkroušeným hořce oplakával své hříchy, k jedinému Pánu, jehož vždy miloval, za své nepřátele se modlil a jeho prosil, aby mu neodpíral pomoc v den souzení. Potom vstav od modlitby poznamenal se znamením svatého kříže a v úplné tichosti sledoval jitřní zpěvy a v mnohých modlitbách a slzách opět se Pánu poručil a posléze se vydal zpátky do paláce, aby si maličko odpočinul.

Zatím již vycházel na svou denní pouť růžový Helios a začínal první rozbřesk. Boleslav, syn nepravosti, mistr a učitel falešnosti, podněcovatel a živitel všeliké zvrhlosti, pronásledovatel a ničitel veškeré šlechtnosti, obnovil ozbrojenou vzpou, kterou dříve byl potají proti svatému muži zosnoval, a svolav na tu hodinu ničemné spiklence, kradmo se s nimi ukryl v jakési sluji ležící při cestě, aby tam zavraždil bratra nedbajícího a nevědoucího, kterého však Bůh sám již dávno byl opatřil předvídaním o vědění o vlastním mučednictví. Zlořečený muž onen těžce nesl v srdci svém o velmi se trápil, že předešlého dne jeho vzpou se nezdařila a že bratr jeho odešel z hodovní síně bez úrazu. Jakmile však svatého muže spatřil, on vychází z chrámu, jako vlk ze sluje vyskočil a vražedným mečem opásán šel sám bratru svému v ústřety. Muž Boží však, když jej uzřel přicházet, napřed jej těmito slovy na pozdrav uvítal: "Otec nebeský tě zachovej, bratře dobrý; díky nesmírné mějž od Pána svrchovaného, že velmi dobrým hostitelem jsi byl při včerejším kvasu." Onen zvrhlý muž však nic neodpověděl na ty medotoké pozdravy, ale vyťasiv meč ze vši síly udeřil svatého muže do hlavy řka: "Lepší tobě kvas připravím dnes, dříve než odsud ode mne odejdeš." Při té ráně však meč krutého nepřítel odskočil a svatě hlavě nevinného muže nikterak neublížil. Neblahý bratrovrah neváhá a opakuje ránu, ale i tou zůstal muž Boží nedotčen a nepřemožen. Když tedy nečistý katan viděl, že nic nezmohl, napráhl ruku výše o potřetí do nevinné hlavy ťal; leč strachem mu meč vypadl z ruky. Přestatečný vojín Boží Václav ihned jej uchopil za čepel a rázně jím máchl nad zločinnou hlavou Boleslavovou řka: "Vidíš divy Boží, strůjce zločinu? Co mi nyní brání, abych neprolil tvou krev? Hle, po právu by bylo možno krutou zhoubu obrátiti proti tobě, jenž stále proti právu žádals záhuby mé.

Ale nechci, aby krev bratrova v den soudu byla pohledávána ode mne, nýbrž raději aby od tebe krev má byla vymáhána. Vezmi meč, urychli odpravení, neodkládej dlouho, co má být vykonáno. Neboť již jsou mně připraveny za mučednictví slovné odměny, tobě však za bratrovraždu věčné plameny."

Bratr bezbožný rychle popadnuv od něho meč, silným hlasem vykřikl, druhy své volal na pomoc proti muži Božímu, jako by se bál přemožení, máchal mečem na obě strany a dělal, jako by byl donucen k obraně útokem bratrovým a od něho dříve udeřen. Zločinní spolčenci o závod přibíhají, vyzvídají, jako by o zločinu nic nevěděli, příčinu pokřiku, a když poznali zuřivý vztek svého pána, jedním hlasem tomu zlosynu slíbují pomoc. Konečně původce zločinu drzostí spolčenců osmělen, cizími silami se chabě vzpružil. Sotva se poněkud vzpamatoval a vzchopil, počtvrté do svaté hlavy bratra svého mečem ťal a tehdy úderem jako by ženským ji poněkud poranil. Vtom všichni rázem se vrhli na sluhu Božího, člověka spravedlivého, jak už byl polomrtvý, na zem povalili a do svatých údů kopími a meči bodali. Ač opět a opět do něho nelítostně vráželi meče, bezbožný Boleslav nic nedbal bratrových bolestí, málo dbal jeho ztráty a nechtěl vzpomenouti ustanovení Páně: Kdo zabije bratra svého, hoden bude soudu (Mat. 5, 21). Již se lila krev nevinná, tělo všeliké úhony prosté jako od psů na kusy trháno, duše svatá při tolika ranách vycházela z vězení těla, s písněmi a chválami od andělů do nebe byla unášena, kdež blažena mezi sbory svatých bez konce se raduje.

Slavil pak slavný mučedník triumf 28. září přispěním svrchovaného Krále nebes, jenž s Otcem o Duchem svatým živ jest a kraluje na věky věků. Amen.